

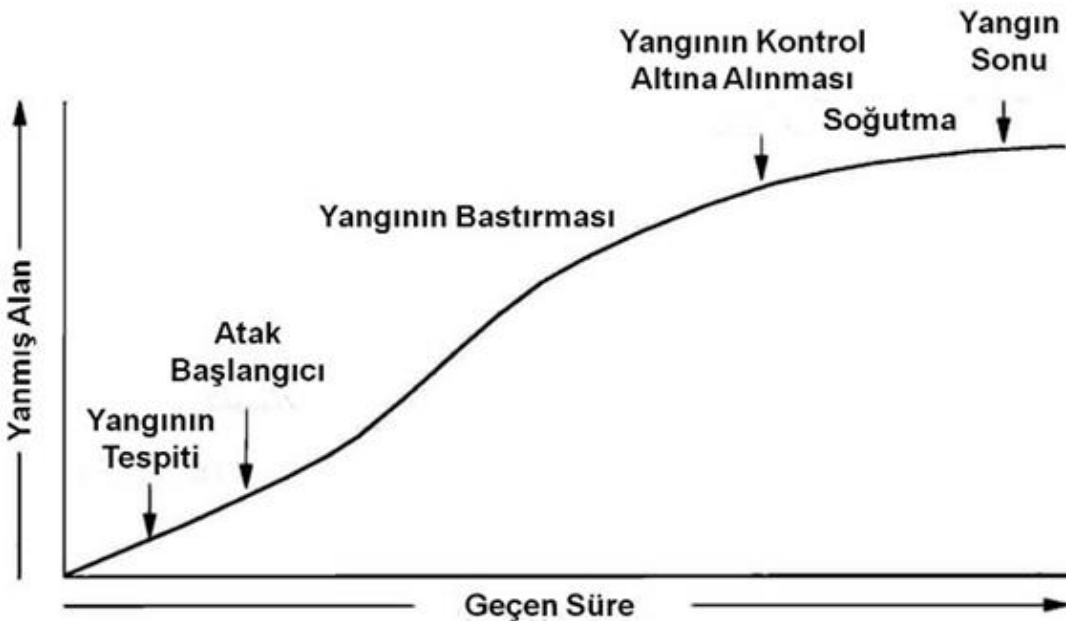
ORMAN YANGIN SIRASINDA

Yangın Mücadele ve Müdahale Terminolojisi

Meydana gelen bir yangının haber alınması ile söndürülerek kontrol altına alınması ve yangın tehlikesinin tamamen ortadan kaldırılmasına kadar geçen zaman içinde gerçekleştirilen çalışmaların tamamını **"yangın söndürme"** terimi kapsamında değerlendirmek mümkündür. Bu süreç içinde yangının meydana gelmesi ve davranışını şekillendiren her türlü çevresel etken (bitki örtüsü, genel hava koşulları ve yangının meydana getirdiği mikro iklim, yeryüzü şekli vb.) **"yangın çevresini"** oluşturmaktadır. Bu koşullar altında mevcut ekip, altyapı ve organizasyon yeteneğiyle yangını söndürmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar ise **"yangınla mücadele"** olarak tanımlanır. Yangınla mücadele esnasında gerek söndürmede görevli personelin, gerekse yangının yayılması durumunda yerleşim yerlerinin ve insanların güvenliğinin sağlanması ise **"yangın güvenliği"** kapsamında değerlendirilir.

Çıkan bir yangına yerden ve havadan müdahale etmek mümkündür. Yerdeki işçiler ve araçlar yardımıyla gerçekleştirilen müdahale **"yerden müdahale"** ve bu amaçla kullanılan araçlar da **"yer araçları"** olarak tanımlanırken, helikopter, uçak ve insansız hava araçları yardımıyla gerçekleştirilen çalışmalar **"havadan müdahale"** ve araçlar da **"hava araçları"** olarak tanımlanır.

Yangının başlangıcından söndürülmesine kadar gerçekleşen aşamalar ve faaliyetler

Orman yangınlarıyla mücadelede yangının büyüklüğü fark etmeksizin, sevk ve idarenin sağlanabilmesi için sorumlu bir kişi bulunmaktadır. Bu kişi "**yangın amiri**" olarak tanımlanır. Yangın amirinin altında mücadelede görevli "**yer ekipleri**" ve "**yangın timleri**" bulunur ve burada yangın söndürmeyle görevli personel "**yangın işçisi**" olarak adlandırılır. Yangın anında bu ekiplerin sevk ve idaresiyle sorumlu olup, yangın amiriyle iletişim halinde olan Orman Mühendisi "teknik personel" olarak isimlendirilir. Belirli bir yangında görev alacak ekip sayısı ve organizasyon doğrudan yangının büyüklüğüyle ilişkili bir durumdur. Bu kapsamda ülkemizdeki yangınlar 4 ana grup halinde sınıflandırılmaktadır. Bunlar aşağıda kısaca tanımlanmıştır (Anonim, 1995).

- **Yeni çıkmış yangın:** Yeni başlamış ve bir ya da birkaç kişi ile söndürülebilecek yangın.
- **Küçük yangın:** 1-3 ekip tarafından söndürülebilecek büyüklükte yangın (10-30 yangın işçisi)
- **Orta büyüklükte yangın:** 6-10 ekip tarafından söndürülebilecek yangın (60-100 yangın işçisi).
- **Büyük yangın:** Yukarıda belirtilen ekip büyüklüklerinden daha geniş bir organizasyon yapısına ihtiyaç duyan yangınlar.

Ülkemizdeki yangınlar, yanan alan büyüklüğüne göre değil, söndürmede kullanılan organizasyon büyüklüğüne göre sınıflandırılmaktadır. Belirtilen bu yangın büyüklük tanımlarına ek olarak ise özellikle 2021 yılı orman yangınlarından sonra yangın terminolojimize yeni bir terim daha girmiştir ki o da "**mega yangın**" terimidir (Kavgacı, 2021). Yangın çalışmalarına bakıldığında bu terimin farklı tanımları görülmekle birlikte, geçmişteki yangın büyüklüklerinin üstünde ve çok yüksek bir enerjiyle gerçekleşen, denetim altına alınması kolay olmayan, yerleşim yerleri ve insan hayatı üzerinde tehlikeler yaratan ve afet derecesinde etkilere neden olan yangınları mega yangın olarak tanımlamak mümkündür. Bir yangının mega yangın olarak nitelendirilmesinde yangının etkilediği alan da kullanılabilir. Örneğin Avrupa'da 10 bin ha'dan büyük yangınlar mega yangın olarak kabul edilmektedir (Stephens vd., 2014).

Yangınla mücadelede çok çeşitli araç ve gereçler ile ayrıntılı bir organizasyon yapısı söz konusudur. Yangınla mücadelede sıklıkla kullanılan ve orman yangınlarıyla ilgili olarak kamu-oyunu bilgilendirme noktasında sıklıkla tanımlanan uygulamalardan biri karşı ateş uygulamasıdır. **"Karşı ateş"**, yangının ilerlediği hat boyunca var olan yanıcı yükü ortadan kaldırmak amacıyla, deneyimli personeller tarafından planlı bir şekilde yangın emniyet yolu, dere ve ulaşım yolu gibi hatlar üzerinde ilerlemekte olan yangına doğru rüzgârın ters istikametinde başlatılan yangınlardır. Bu yöntem özellikle büyük yangınlarda ve yerleşim alanı ile tesislerin risk altında olması durumunda yangının ilerleme yolundaki yanıcı yükün ortadan kaldırılması yoluyla yangının söndürülmesi ve kontrol altına alınmasında kullanılan bir yöntemdir.

Bir yangın başladıktan sonra gerçekleşme şekli ve durumuna göre yangının kısımları bazı isimler almaktadır (Bilgili, 2014). Buna göre ilerleyen bir yangının uç kısmı **"yangının başı"**, bunun her iki yan tarafı **"yangının kenarı"** ve **"yangının gerisi"** **"yangının ardı - arkası"** olarak isimlendirilebilir. Yangının başının her iki tarafında yangının yer yer hızlı bir şekilde ilerleyerek uç oluşturduğu bölümler bulunabilir ki bunlar **"parmak yangını"** ve parmak yangınlar arası kalan girintiler **"koy yangını"** olarak tanımlanır (Bilgili, 2014)

Orman yangınları esnasında ince yanıcı maddelerin ve kıvılcımların rüzgârın ve konveksiyonel akımların etkisiyle taşınarak yangından daha uzak bölgelerde bir tutuşma ve devamında yangına neden olması **"nokta yangın"** (**spotting**) olarak tanımlanır. Bu tür yangınlar, yangınların büyümesi açısından oldukça riskli durumlar yaratmakta olup, yangınla mücadele ekiplerini de tehlikeye sokabilecek durumlar oluşturabilmektedir.

Yangınla mücadelede yangını söndürmek amacıyla genel olarak su kullanılmaktadır. Bununla birlikte ortamdaki oksijen miktarını azaltmak ya da tutuşmayı geciktirmek amacıyla suyla birlikte çeşitli kimyasallar da kullanılmaktadır. Bu tür kimyasallar uygulamada *reterdant* olarak isimlendirilmekte birlikte bunu Türkçe bir terimle ifade etmek daha uygun görünmektedir. Bu amaçla tutuşmayı geciktirme kapsamında **"tutuşma engelleyici"** ya da **"tutuşma geciktirici"** terimlerini kullanmak önerilebilir.

Fotoğraf- İHA